

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

אייר תשפ"ג, מאי 2023

תכנית הבגרויות הגמישה מיקוד הלמידה (כלי העזר) באזרחות חטיבה עליונה לשנת תשפ"ד

"תכנית הבגרויות הגמישה" מאפשרת לנו המורים לבחור את דרכי ההוראה-למידה-הערכה בהתאם לבחירת המורה תוך התאמה ללומדים. נושאי הלימוד אשר נכללים בבחינה החיצונית הרגילה (70%) יחולקו לשניים. לבחירת בתי"ס יעמדו שתי בחינות חיצוניות שכל אחת מהן בהיקף של כ-35%.

ביה"ס יבחר באחת מהן להיבחנות חיצוניות בהתאם לנושאים המצויים בה. הנושאים בהם ביה"ס לא בחר להיבחנות חיצוניות, יוערכו באמצעות משימות מבוקרות ומתוקפות בהיקף של 35%. לא ניתן לבחור למשימות את הנושאים בהם התלמידים נבחנו בבחינה חיצונית.

נושאי הלימוד הכוללים ב-70% יחולקו לשניים:

1. לאומיות וזכויות

2. עקרונות ורשויות

שמות הנושאים ניתנו על מנת להקל בשייך מול סמלי השאלונים. אך שימו לב, כי בכל חלק יש פירוט מלא של הנושאים הנדרשים, כפי שמפורט במסמך זה.

ב"תכנית הבגרויות הגמישה" מבנה ההיבחנות הנו:

1. שתי משימות מבוקרות – 35%

2. בחינה חיצונית – 35%

3. הערכה בית ספרית – 30%

המורה יבחר נושא (לאומיות וזכויות או עקרונות ורשויות) עבור בחינה חיצונית, ונושא אחר (לאומיות וזכויות או עקרונות ורשויות) עבור שתי משימות ביצוע מבוקרות.

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

35% עבור 2 יח'ל – נושא: לאומיות וזכויות

רשימת תתי הנושאים במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
	הפרק במלואו	הרקע ההיסטורי להקמת המדינה	1.
	- הכרות עם תוכן ההכרזה - חלק היסטורי- הצדקות להקמת המדינה - חלק אופרטיבי מעשי - חלק הצהרתי- אופי המדינה מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה, ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים.	הכרות העצמאות	2.
- התנאים ההכרחיים לקיומה של מדינה. - משמעויות שונות של מדינת הלאום- יובהר הרצף: מדינת לאום אתנית תרבותית, מדינה דו-לאומית, מדינה רב- לאומית, מדינת כלל אזרחיה. - ההצדקות למדינת הלאום	- לאומיות ומדינת לאום: קבוצה אתנית ולאום - סוגי לאומיות- לאומיות אתנית- תרבותית, לאומיות אזרחית	הרעיון הלאומי	3.
	האחריות והמחויבות ההדדית של מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות	מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות	4.
העמדות ("חלומות") בנושא זהותה האזרחית הרצויה של המדינה: תפיסות דמוקרטיות ליברליות: תפיסה ליברלית-אינדיבידואלית, תפיסה רפובליקנית (אזרחית ואתנית-תרבותית), תפיסה רב תרבותית העמדות ("חלומות") בנושא זהותה הדתית-תרבותית הרצויה של המדינה: מדינה מסורתית (מורשתית)-תרבותית, מדינה המשלבת חקיקה דתית-הלכתית בהיקף חלקי, מדינת הלכה ומדינה חילונית שיש בה הפרדה מלאה בין הדת למדינה.	העמדות ("חלומות") בנושא זהותה הלאומית הרצויה של המדינה: מדינת לאום יהודית אתנית-תרבותית דמוקרטית, עמדות שאינן תואמות את תפיסתה של ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית: מדינת לאום יהודית אתנית – תרבותית לא דמוקרטית, מדינה דו- לאומית דמוקרטית, מדינת לאום אזרחית דמוקרטית	עמדות שונות לגבי אופייה הרצוי של מדינת ישראל	5.
	-מעמד המיעוטים במדינת ישראל -היבט דמוגרפי סוציולוגי: הכרת קבוצות המיעוט השונות	המיעוטים בישראל	6.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبيئۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
	-היבט המרחב הציבורי: מאפייני המיעוטים וביטוי לתחומי השפה, התרבות, הדת -היבט מוסדי: מעמד וסטטוס רשמי		
גורמים וביטויים	השסע הלאומי, הצגת הקבוצות השונות, דרכי התמודדות (אתגר החיים המשותפים, האפשרויות להסכמות, פשרות וצמצום המחלוקות)	השסע הלאומי	7.
	- תרבות פוליטית דמוקרטית - עקרון הסובלנות - עקרון הפלורליזם - עקרון ההסכמייות	תרבות פוליטית דמוקרטית	8.
	- חירות ושוויון כערכי יסוד - רעיון הזכויות הטבעיות: -זכויות טבעיות-זכויות האדם הבסיסיות: הזכות לחיים ובטחון, הזכות לקניין, הזכות להליך הוגן, הזכות לחירות ונגזרותיה, הזכות לשוויון; אפליה- הבחנה- העדפה מתקנת, הזכות לכבוד ונגזרותיה.	זכויות אדם ואזרח	9.
	- זכויות פוליטיות/זכויות אזרח: הזכות לבחור ולהיבחר, חופש ההפגנה והמחאה, חופש ההתאגדות הפוליטית	זכויות פוליטיות/זכויות אזרח	10.
	יש ללמד דוגמאות לזכויות קבוצה שונות כגון: הזכות לשפה, הזכות לייצוג, הזכות לחינוך, הזכות לקיום מצוות הדת וחופש הפולחן	זכויות קבוצתיות-	11.
	- חובות האדם כאדם וכאזרח - זכויות מתנגשות, קשר בין חובות וזכויות	חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח	12.
עבריינות פוליטית/אידיאולוגית. מקרים בהם יש ספק, מחלוקת או מתח בשאלת המחויבות לציאות לחוק: סירוב לציית לחוק מטעמי מצפון וסירוב מטעמים אידיאולוגיים-פוליטיים	- עקרון שלטון החוק -סוגי הפרות חוק ועבריינות: עבריינות פלילית רגילה, עבריינות שלטונית (אישית וציבורית) - פקודה בלתי חוקית, פקודה בלתי חוקית בעליל	שלטון החוק	13.
	- זכות המדינה להגן על עצמה ועל אזרחיה מפני איומים על הביטחון - דמוקרטיה מתגוננת בישראל	דמוקרטיה מתגוננת	14.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبيئۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
<ul style="list-style-type: none"> - המעמד המשפטי של מגילת העצמאות: ערכית, משפטית, ביטוי בחוקי יסוד - חוק יסוד חופש העיסוק - חוק האזרחות 	<ul style="list-style-type: none"> - חוקי יסוד: מעמד, תוכן וצורה (בהשוואה לחקיקה רגילה) - חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו - חוק יסוד: ישראל-מדינת הלאום של העם היהודי - חוק השבות 	<ul style="list-style-type: none"> יסודות חוקתיים 	15.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبنیة 2 * عمارة لیف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

35% עבור 2 יח'ל – נושא: עקרונות ורשויות

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
	הפרק במלואו	1. הרקע ההיסטורי להקמת המדינה	
	- הכרות עם תוכן ההכרזה - חלק היסטורי- הצדקות להקמת המדינה - חלק אופרטיבי מעשי - חלק הצהרתי- אופי המדינה מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית הבאים לידי ביטוי בהכרזה, ארבע פניות והתחייבויות לגורמים שונים.	2. הכרזת העצמאות	
העמדות ("חלומות") בנושא זהותה האזרחית הרצויה של המדינה: תפיסות דמוקרטיות ליברליות: תפיסה ליברלית-אינדיבידואלית, תפיסה רפובליקנית (אזרחית ואתנית-תרבותית), תפיסה רב תרבותית העמדות ("חלומות") בנושא זהותה הלאומית הרצויה של המדינה: מדינת לאום יהודית אתנית-תרבותית דמוקרטית, עמדות שאינן תואמות את תפיסתה של ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית: מדינת לאום יהודית אתנית – תרבותית לא דמוקרטית, מדינה דו-לאומית דמוקרטית, מדינת לאום אזרחית דמוקרטית	העמדות ("חלומות") בנושא זהותה: הדתית-תרבותית הרצויה של המדינה: מדינה מסורתית (מורשתית)-תרבותית, מדינה המשלבת חקיקה דתית-הלכתית בהיקף חלקי, מדינת הלכה ומדינה חילונית שיש בה הפרדה מלאה בין הדת למדינה.	3. עמדות שונות לגבי אופייה הרצוי של מדינת ישראל	
חוק האזרחות, חוק יסוד מקרקעי ישראל, חוק חינוך ממלכתי, חוק איסור גידול חזיר, חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה, חוק השידור הציבורי	-היבט משפטי-נורמטיבי המצב המשפטי המחייב: חוק יסוד: ישראל-מדינת הלאום של העם היהודי, חוק השבות, חוק שעות העבודה והמנוחה, חוק יסודות המשפט, חוק חג המצות, החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, חוק בתי הדין הרבניים-המרחב הציבורי: שפה, לוח שנה וסמלי המדינה -בין הציבורי לפרטי: הסדר הסטטוס קוו	4. המאפיינים היהודיים של המדינה	

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبيئۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

רשימת תתי הנושאים שלא ילמדו במסגרת המיקוד	רשימת תתי הנושאים	רשימת הנושאי הלימוד	
דמוקרטיה ישירה, דמוקרטיה עקיפה/ייצוגית, משאל עם	- עקרון שלטון העם - תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות - שיטת הבחירות בישראל ומרכיביה	עקרון שלטון העם	5.
	- עקרון הכרעת הרוב - עריצות הרוב	עקרון הכרעת הרוב	6.
	יובהר הרצף בין הגישה הליברלית והגישה הסוציאל-דמוקרטית	גישות כלכליות-חברתיות	7.
חוקה	- עקרון הגבלת השלטון - עקרון הפרדת הרשויות - מנגנוני פיקוח מוסדיים ומנגנוני פיקוח פיקוח חוץ מוסדיים	הגבלת השלטון	8.
	- חקיקת חירום - מעצר מנהלי	ביטחון ודמוקרטיה	9.
	המהפכה החוקתית והוויכוח על סמכויות בג"ץ	המהפכה החוקתית	10.
חקיקה ראשית: תהליך החקיקה	- עבודת הכנסת: קואליציה, אופוזיציה, מליאה, ועדות - תפקידי הכנסת: כינון הממשלה, ייצוג האזרחים, חקיקה, פיקוח וביקורת, מינוי בעלי תפקידים, אסיפה מכוננת	הרשות המחוקקת	11.
	תפקידי הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה, קביעת תקנות- חקיקת משנה, סמכות שיורית, חקיקת תקנות לשעת חירום. -אחריות ממשלתית משותפת, אחריות מיניסטריאלית.	הרשות המבצעת	12.
סוגי משפט: משפט פלילי, משפט אזרחי	- אי תלותה ועצמאותה של הרשות השופטת בישראל - בג"ץ, ביקורת שיפוטית, אקטיביזם שיפוטי	הרשות השופטת	13.

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبيۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.education.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

30% - הערכה בית ספרית

חלק זה הנו הערכה בית ספרית הכוללת:

1. למידה והערכה של אשכול אחד נבחר.
2. למידה והערכה של נושאים נוספים, לבחירת המורה, מהחטיבה שנבחרה למשימות מבוקרות.
3. ציוני הערכה לאורך הלמידה ותלמידאות.

אשכולות- נושאים לבחירה		
1.	העולם היהודי	- דילמות איתן מתמודדות הקהילות: מרכיבי הזהות של יהודי התפוצות - השסע הדתי -תיאור הקבוצות השונות - הגורמים לשסע - אתגר החיים המשותפים מגמות בדמוגרפיה של העם היהודי בעולם שאלת מיהו יהודי זרמים דתיים ואורתודוקסים
2.	תקשורת ופוליטיקה בישראל	- התנגשות בין חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת לזכויות אחרות - אמצעי תקשורת כמתווכים בין השלטון לאזרחים - יחסי הגומלין בין אמצעי התקשורת לשלטון - צינורות מידע פתוחים - אמצעים המאפשרים/ השומרים על עצמאות של התקשורת: תקשורת גלובלית, מעורבות בית המשפט - קביעת סדר היום, הבניית המציאות
3.	שיטות בחירות ומפלגות	- שיטות ממשל - שיטות בחירות - המערכת המפלגתית- מערכת דו מפלגתית ורב מפלגתית - שיטות לגיבוש רשימת מועמדים - תהליך כינון הממשלה והקשיים בהרכבת הממשלה

ירושלים * רח' דבורה הנביאה 2 * בניין לב רם * מיקוד 9510402 * טל': 073-3931404 * פקס: 073-3931429

شارع دبورہ ہنبيئۃ 2 * عمارة ليف رام * اورشليم القدس 9510402 * تلفون: 073-3931430/1 * فاكس: 073-3931429

DEVORA HANEVIA ST. 2 JERUSALEM 9510402, ISRAEL * TEL: 972-73-3931430/1 FAX: 972-73-3931429

כתובת אתר ממשלה זמין: <http://www.education.gov.il> כתובת אתר המשרד: <http://www.gov.il>

למידה בונה אדם

המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח
תחום דעת אזרחות

מדינת ישראל
משרד החינוך

<ul style="list-style-type: none"> - סוגי ממשלות קואליציוניות - מפת המפלגות בישראל - האידיאולוגיה בתחומי: רצף חוץ וביטחון, רצף כלכלי-חברתי, רצף דת ומדינה, רצף בזהותה היהודית של המדינה 		
<ul style="list-style-type: none"> - מעורבות פוליטית של אזרחים - פיקוח וביקורת על רשויות השלטון 	<p>מעורבות האזרחים ופיקוח על רשויות השלטון</p>	<p>4.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - חלוקת התפקידים והסמכויות בין השלטון המרכזי והמקומי - מבנה הרשויות המקומיות - שיטת הבחירות לרשויות המקומיות מודל השליטה מהמרכז (כולל יתרונות וביטויים) מודל האוטונומיה המקומית (כולל יתרונות וביטויים) 	<p>רשויות מקומיות</p>	<p>5.</p>